

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra správního práva a správní vědy

**Disciplinární odpovědnost příslušníků
bezpečnostních sborů**

Bakalářská práce

**Disciplinary responsibility of members of the security forces
Bachelor thesis**

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Kristýna MLEZIVOVÁ

AUTOR PRÁCE

Monika TÓTHOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Rynolticích, dne 10. 3. 2024

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Kristýně Mlezivové za věcné připomínky a čas strávený nad mou prací. Obrovské poděkování patří také mému manželovi za jeho neutuchající podporu.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku disciplinární odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů. Cílem bakalářské práce je popsat tuto specifickou oblast správního práva z pohledu platného práva. V bakalářské práci uvádím nejen popis oblastí, které se této problematiky týkají a jsou již právně upraveny, ale také osobní poznatky a několik úvah, které by mohly být v budoucnu do této oblasti aplikovány.

Klíčová slova

Služební poměr, příslušník bezpečnostního sboru, služební funkcionář, kázeňský přestupek, jednání, které má znaky přestupku, kázeňské řízení, kázeňské tresty, opravné prostředky.

Abstract

The bachelor thesis focuses on the issue of disciplinary liability of members of security forces. The aim of the bachelor thesis is to describe this specific area of administrative law from the perspective of the applicable law. In the bachelor thesis not only a description of the areas that are related to this issue and are already legally regulated, but also personal observations are included, including some considerations that could be applied to this area in the future.

Keywords

Service relationship, member of the security forces, service functionary, disciplinary misdemeanour, conduct which has the characteristics of a misdemeanour, disciplinary proceedings, disciplinary penalties, legal remedies.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Vymezení základních pojmů	8
1.1 Služební poměr	8
1.1.1 Charakteristické rysy služebního poměru	9
1.2 Příslušník bezpečnostního sboru	11
1.2.1 Povinnosti příslušníka	11
1.3 Služební funkcionář	14
2 Disciplinární odpovědnost	15
2.1 Disciplinární právo	17
3 Kázeňská odpovědnost příslušníků bezpečnostních sborů	19
3.1 Prameny kázeňského práva	20
3.2 Kázeňské delikty	22
3.2.1 Kázeňský přestupek	22
3.2.2 Jednání, které má znaky přestupku	25
3.3 Zásady kázeňského trestání	27
3.3.1 Zásady obecné (společné)	27
3.3.2 Zásady modifikované	28
3.3.3 Zásady specifické (odvětvové)	28
3.4 Kázeňské řízení	32
3.5 Subjekty kázeňského řízení	34
3.5.1 Služební funkcionář	34
3.5.2 Účastníci kázeňského řízení	35
3.6 Základní etapy kázeňského řízení	37
3.6.1 Zahájení kázeňského řízení	37
3.6.2 Průběh kázeňského řízení	37

3.6.3	Rozhodnutí	39
3.7	Kázeňské tresty	40
3.7.1	Písemné napomenutí.....	42
3.7.2	Snížení základního tarifu	42
3.7.3	Odnětí služební medaile	43
3.7.4	Odnětí služební hodnosti	43
3.7.5	Pokuta	44
3.7.6	Propadnutí věci.....	45
3.7.7	Zákaz činnosti.....	45
3.8	Opravné prostředky	45
3.8.1	Odvolání	46
3.8.2	Rozklad.....	47
3.8.3	Obnova řízení	48
3.8.4	Přezkumné řízení.....	48
4	Úvahy <i>de lege ferenda</i>	49
4.1	Rozšíření seznamu kázeňských trestů	49
4.2	Zveřejňování rozhodnutí v kázeňských řízeních	50
	Závěr	52
	Zdroje	54

Seznam použitých zkratk

- **Zákon o služebním poměru** – zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, ve znění pozdějších předpisů.
- **Zákon o přestupcích** – zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, ve znění pozdějších předpisů.
- **Správní řád** – zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Disciplinární odpovědnost příslušníků bezpečnostních sborů. Věnuji se tedy představení problematiky disciplinární odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů z pohledu výkladu platné právní úpravy a názorů shromážděných v odborné literatuře.

Téma jsem si vybrala nejen z toho důvodu, že problematiku kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů osobně ji považuji za velmi zajímavou, ale zároveň mohu říci, že se i mě – jakožto příslušníka Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje – osobně týká. Téma jsem pro svou bakalářskou práci zvolila v době, kdy jsem pátým rokem sloužila jako technik Krajského operačního a informačního střediska HZS Libereckého kraje (dále jen KOPIS HZS LBK), nyní se u sboru věnuji analytické činnosti a jako analytik jsem v každodenním kontaktu s nejrůznějšími daty týkajícími se mapování činnosti sboru a jeho příslušníků. Domnívám se, že zajímavé hodnoty by mohlo přinést rovněž sledování kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů a zveřejňování těchto informací, které v současnosti zcela chybí.

Práce je strukturována do čtyř hlavních kapitol a několika dalších podkapitol. První kapitola se věnuje vymezení základních pojmů s předkládanou problematikou souvisejících, jako je například služební poměr, příslušník bezpečnostního sboru, služební funkcionář apod. Druhá kapitola bakalářské práce je věnována disciplinární odpovědnosti, jakožto odpovědnosti za disciplinární delikty, které spadají do kategorie správních deliktů. Otázkám kázeňské odpovědnosti příslušníků se pak věnuje kapitola třetí, přičemž jsou nejprve popsány prameny kázeňského práva, kterým je problematika vymezena a poté jsou popsány druhy kázeňských deliktů, popis kázeňského řízení, druhy kázeňských trestů a jednotlivé druhy opravných prostředků. Jedná se o stěžejní, a proto nejobsáhlejší kapitolu předkládané práce. Čtvrtá kapitola a její podkapitoly se pak věnují kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů a zamýšlím se nad zhodnocením právní úpravy dané problematiky, nad možnými návrhy změn a případného doplnění, zlepšení, zmiňuji úvahy *de lege ferenda*.

Cílem práce je jednak přinést ucelený popis problematiky kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů s využitím platné právní úpravy a odborné literatury a její zhodnocení, dále také navrhnout případná doporučení, která by byla v praxi využitelná, praktická a zejména pak přínosná.

Motivem pro výběr zvoleného tématu bakalářské práce pro mě bylo také hlubší studium a snaha porozumět některým rovinám a aspektům zmiňované problematiky, které jsou v rámci této práce rozebírány. V samotném závěru bakalářské práce, tedy v poslední kapitole, shrnuji své poznatky a rekapituluji stěžejní otázky, které se předkládané problematiky dotýkají.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Služební poměr

Služebním poměrem je označován právní vztah, v němž vykonávají službu příslušníci bezpečnostních sborů. Jedná se o vztah mezi Českou republikou a příslušníkem, přičemž není důležité, ve kterém bezpečnostním sboru je příslušník zařazen.¹ Bezpečnostním sborem se rozumí Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Policie České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vězeňská služba České republiky a Bezpečnostní informační služba.²

Příslušníci bezpečnostních sborů se řídí zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“). Tento zákon představuje komplexní, speciální a ucelený právní předpis v oblasti služebních poměrů, který vznikl z důvodu předchozí nesjednocené právní úpravy státní služby v bezpečnostních sborech.³

Zákon o služebním poměru vstoupil v platnost dne 31. 10. 2003, avšak účinnosti nabyl až dne 1. 1. 2007.⁴

Zákon o služebním poměru upravuje právní poměry fyzických osob, které vykonávají v bezpečnostním sboru službu, odměňování příslušníků, řízení ve věcech služebního poměru a organizační podmínky výkonu služby.⁵

Služební poměr lze charakterizovat jako veřejnoprávní institut, ve kterém se jedná o státně zaměstnanecký poměr.⁶

¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. S. 205.

² Ustanovení § 1 odst. 1 zákona o služebním poměru.

³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 17.

⁴ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S.9.

⁵ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona o služebním poměru.

⁶ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.2.

1.1.1 Charakteristické rysy služebního poměru

Definičním znakem služebního poměru je podle Fialy fakt, že v tomto vztahu stojí na jedné straně stát, který je nositelem pracovně-právní subjektivity, coby zaměstnavatel reprezentovaný bezpečnostním sborem, přesněji služebním funkcionářem a na straně druhé fyzickou osobou, tedy „příslušníkem“, coby zaměstnancem. Zákon o služebním poměru vyjadřuje tuto skutečnost, která představuje jeden z významných prvků vymezující veřejnoprávní charakter služebního poměru⁷ takto: „*příslušník je ve služebním poměru k České republice a práva a povinnosti České republiky vůči němu plní příslušný bezpečnostní sbor*“.⁸

Účastníci v tomto vztahu nemají rovné postavení, nýbrž ve vztahu nadřízenosti služebního funkcionáře k podřízenému příslušníkovi bezpečnostního sboru.⁹

Dalším charakteristickým rysem služebního poměru, kterým je vyjádřena veřejnoprávní povaha služebního poměru, je způsob, jakým služební poměr vzniká. Služební poměr vzniká individuálním konstitutivním správním aktem služebního funkcionáře, který je reprezentantem bezpečnostního sboru. Tento způsob vzniku zaměstnaneckého vztahu je zcela odlišný od běžných pracovně-právních vztahů, které vznikají zásadně dvoustranným právním jednáním. Přestože je vznik služebního poměru jednostranným konstitutivním správním aktem, tedy rozhodnutím, neznamena to, že je možné povolát občana do služebního poměru proti jeho vůli. O přijetí do služebního poměru musí každý uchazeč požádat.¹⁰

Mezi typické charakteristické rysy služebního poměru lze zařadit také omezení některých občanských práv během trvání pracovního poměru. Jako případ lze uvést například apolitičnost, nemožnost účastnit se stávky nebo podnikat.¹¹

⁷ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 20.

⁸ Ustanovení § 3 zákona služebním poměru.

⁹ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.2.

¹⁰ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 20.

¹¹ Tamtéž, s. 20.

Jakoukoliv jinou výdělečnou činnost může příslušník vykonávat pouze po schválení služebním funkcionářem. Přičemž však zákon o služebním poměru definuje okruh činností, které je možné vykonávat bez souhlasu služebního funkcionáře. Jedná se o pedagogickou, uměleckou, vědeckou, publicistickou, literární činnost. Pro soud či správní úřad lze vykonávat činnost znaleckou a tlumočnickou.¹²

Typickým znakem, který charakterizuje služební poměr, je dále jeho relativní nezrušitelnost a opomenout nelze ani motivační prvky, kterými jsou např. odchodné a výsluhový příspěvek, právo na ozdravný pobyt, šest týdnů dovolené, kterými jsou příslušníci motivováni k vytvoření dlouhodobého až celoživotního zaměstnaneckého vztahu ve služebním poměru.¹³

Neopomenutelným typickým znakem služebního poměru je zcela jistě institut služební kázně a kázeňské odpovědnosti, který je posílen vztahy nadřízenosti a podřízenosti mezi příslušníkem a služebním funkcionářem.¹⁴ Příslušníkovi vzniká za porušení povinností disciplinární odpovědnost, která se v pracovně-právních vztazích nevyskytuje.

Dalším znakem služebního poměru je pak vlastní komplexní a ucelená právní úprava – zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, která veřejnoprávní povahu služebního poměru od soukromoprávních vztahů nadobro oddělila.¹⁵

¹² CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.104 a násl.

¹³ Tamtéž, s. 104 a násl.

¹⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 21.

¹⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 9.

1.2 Příslušník bezpečnostního sboru

V zákoně o služebním poměru najdeme v § 1 odst. 1 definici, podle které je příslušníkem bezpečnostního sboru fyzická osoba vykonávající v bezpečnostním sboru službu. Ve služebním poměru je příslušník k České republice a je nositelem mnoha práv a povinností, které mu jsou stanoveny jak zákonem o služebním poměru, tak i mnoha dalšími právními předpisy, zejména pak předpisy, kterými je upraveno postavení daného bezpečnostního sboru a jemu příslušných příslušníků. Příslušníkem bezpečnostního sboru se může stát výhradně občan České republiky, který splní podmínky a má předpoklady k přijetí do služebního poměru.¹⁶

1.2.1 Povinnosti příslušníka

V zákoně o služebním poměru, konkrétně v § 45 jsou zakotveny základní povinnosti příslušníka. Nejedná se však o kompletní výčet všech povinností, které musí příslušník plnit. Mnohé další povinnosti jsou stanoveny jednotlivými konkrétními zákony o bezpečnostních sborech. Povinnosti definované v § 45 zákona o služebním poměru mají obecnou povahu a jsou zaměřeny zejména na dodržování služební kázně.¹⁷

Podle výše uvedeného paragrafu je příslušník povinen zejména dodržovat služební kázeň, zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby, nepřijímat dary nebo jiné výhody, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nich se dozvěděl při výkonu služby, dále prohlubovat svoji odbornost a udržovat svoji fyzickou zdatnost potřebnou pro zastávané služební místo a podrobovat se jejímu ověřování služebním funkcionářem, dodržovat pravidla služební zdvořilosti, chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru, nejpozději po zahájení řízení o přestupku, z něhož je

¹⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. S. 169.

¹⁷ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.97 a násl.

obviněn, bez zbytečného odkladu oznámit správnímu orgánu příslušnému k projednání přestupku, že je příslušníkem a další.¹⁸

Podrobnosti k povinnostem, které jsou vymezeny zákonem o služebním poměru, týkající se výkonu služby, mohou být dále stanoveny služebními předpisy, či rozkazy nadřízených, protože např. pojem „rozkaz“ zákon o služebním poměru nedefinuje. Povinnosti, které stanovuje zákon o služebním poměru, jsou zaměřeny zejména na dodržování služební kázně.¹⁹

Kromě výše uvedených povinností, které platí pro všechny příslušníky, mají příslušníci ve vedoucí pozici i další povinnosti. Mezi ně patří např. hodnotit výkon služby podřízených příslušníků, zajišťovat, aby příslušníci byli pro výkon služby dostatečně vyškoleni a vycvičeni a oceňovat ukázkové plnění služby (příčemž odměna nemusí být finanční, může se jednat např. o ocenění morální). Další povinností je objektivní vyvozování důsledků z porušení služebních povinností a přijímání podnětů k odstranění závad a nedostatků, které ztěžují či ohrožují řádný výkon služby.²⁰

1.2.1.1 Služební kázeň

Služební kázeň je jednou ze základních povinností příslušníka. V § 46 zákona o služebním poměru najdeme definici služební kázně, která spočívá v nestranném, řádném a svědomitém plnění služebních povinností příslušníka, které pro příslušníka vyplývají z právních předpisů, dále ze služebních předpisů a také z rozkazů vedoucích příslušníků.²¹

¹⁸ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.97 a násl.

¹⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 221-225.

²⁰ Tamtéž, s. 224.

²¹ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.102 a násl.

K dodržování služebních předpisů se příslušník zavazuje také ve služebním slibu, jehož znění najdeme např. v § 17 odst. 3 zákona o služebním poměru a který zní:

*„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“.*²²

Služební slib je nástupcem služební přísahy, která byla obsahem předchozích právních úprav služebního poměru. Složení služebního slibu nelze chápat jen jako formalitu přijetí občana do služebního poměru, nýbrž jako skutečné potvrzení závazku. Pokud příslušník slib nesloží, ať už ho složit odmítne, anebo složení služebního slibu proběhne s výhradami, dle Chrobáka: *„nastává právní domněnka s účinky ex tunc (od tehdy), že služební poměr vůbec nevznikl.“*²³

Porušením služebního slibu, kterého se příslušník dopustí zavrženíhodným jednáním, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru, může vést k propuštění příslušníka.²⁴

Dodržování služební kázně je předpokladem akceschopnosti bezpečnostních sborů, plnění úkolů, které je možné označit jako nezbytné pro fungování celé společnosti.²⁵

Služební kázeň by měla být dobrovolná, aby byla co nejvíce efektivní. Jistým motivačním prvkem k dodržování služební kázně mohou být např. kázeňské odměny, kterými je možné ocenit kvalitu výkonu služby.²⁶ Avšak protože není možné se na dobrovolné dodržování služební kázně plně spoléhat, najdeme

²² Ustanovení § 17 odst. 3 zákona o služebním.

²³ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.40.

²⁴ Ustanovení § 42 odst. 1, písm. d) zákona o služebním poměru.

²⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou.* 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 225.

²⁶ Tamtéž, s. 226.

v zákoně o služebním poměru také sankce za nesplnění povinností. Tyto sankce mají mít za následek nápravu příslušníka.²⁷

Příslušník je povinen upozornit na skutečnost, kdy je rozkaz vedoucího příslušníka ve zřejmém rozporu s právním předpisem. Pokud i přesto vedoucí pracovník trvá na splnění rozkazu, je příslušník oprávněn žádat o písemné vydání takového rozkazu. Vedoucí příslušník je povinen takové žádosti vyhovět, pokud to umožňují okolnosti výkonu služby. Neumožňují-li písemné vydání rozkazu okolnosti služby, učiní tak vedoucí příslušník bezodkladně, jakmile tyto okolnosti pominou. Příslušník má povinnost rozkaz splnit a bez zbytečného odkladu oznámit tuto skutečnost vedoucímu příslušníkovi toho, kdo takový rozkaz vydal. Odmítnout splnit rozkaz příslušník může v případě, kdy by se splněním takového rozkazu dopustil trestného činu.²⁸

1.3 Služební funkcionář

Služebními funkcionáři jsou takoví funkcionáři, kterým je § 2 zákona o služebním poměru svěřena pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru příslušníků. Není-li zákonem stanoveno jinak, rozhoduje jménem státu ve věcech služebního poměru příslušníků ředitel bezpečnostního sboru, který může pravomoc delegovat na vedoucího organizační části bezpečnostního sboru.

Zákonem o služebním poměru definice pojmu "organizační část bezpečnostního sboru" není upravena. Rozumí se jí takové organizační jednotky, které jsou uvedeny zákonných úpravách jednotlivých bezpečnostních sborů, tak ty, které jsou určeny vnitřními směrnicemi vydanými ředitelem příslušného bezpečnostního sboru.²⁹ Ve věcech služebního poměru ředitele bezpečnostního sboru rozhoduje a jedná jménem státu ministr, kterému je daný ředitel bezpečnostního sboru odpovědný za činnost bezpečnostního sboru.³⁰

²⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 226.

²⁸ Tamtéž, s. 228.

²⁹ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.7.

³⁰ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. S. 196.

2 Disciplinární odpovědnost

Právní odpovědnost lze považovat za formu realizace práva vzhledem k tomu, že právní normy předpokládají porušování pravidel a počítají s postihem. Podle Gerlocha je:

„Právní odpovědnost je zvláštním druhem právního vztahu, vznikajícího v důsledku porušení právní povinnosti a spočívajícího ve vzniku nové (sekundární) povinnosti sankční povahy.“

Rozlišujeme odpovědnost veřejnoprávní povahy, a to odpovědnost trestní, správní a disciplinární, a dále různé druhy soukromoprávní odpovědnosti, jako je odpovědnost za škodu, z bezdůvodného obohacení, odpovědnost za vady apod.³¹

S ohledem na zvolené téma se bude práce dále zabývat pouze odpovědností veřejnoprávní povahy.

Disciplinární odpovědnost je:

„právní odpovědnost spočívající v porušení zvláštních služebních povinností pracovníků organizačního systému veřejné správy, stanovených ve zvláštních právních předpisech, a jako taková je zpravidla upravena přímo v těchto předpisech správního práva.“³²

Odpovědnost za správní disciplinární delikty je druhem veřejnoprávní subjektivní odpovědnosti a je založená na zavinění.³³ Přičemž je zcela vyloučena objektivní odpovědnost. Specifickým znakem disciplinární odpovědnosti je její uplatňování v různých právních vztazích, dále pak ve vystupování této odpovědnosti jak odpovědnosti právní, která je realizována příslušnými disciplinárními orgány určitých jednotlivých veřejnoprávních organizací nebo institucí, a která je

³¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Dobrá voda u Pelhřimova: A. Čeněk, 2000. ISBN 80-86473-01-5. S. 95.

³² FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 21.

³³ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: Obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2019. ISBN 978-807400-727-9. S. 307.

aplikována zejména na jejich potřeby a podmínky. Hlavním posláním disciplinární odpovědnosti je řádné a neproblémové fungování těchto organizací.³⁴

Obecně bývá disciplinární odpovědnost definována jako odpovědnost, která se vztahuje na porušování vnitro-organizačních vztahů, která nabývá právní formy, pokud jsou organizační vztahy právem upraveny.³⁵

O disciplinární odpovědnosti rozhoduje subjekt se zákonem danou disciplinární pravomocí, řízení vede podle zvláštních zákonů. Subsidiárně je možné použít zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále „správní řád“).³⁶

Disciplinárně odpovědné nemohou být obecně všechny osoby, nýbrž jsou jimi subjekty speciální. Jsou to „fyzické osoby, které jsou ve zvláštních právních vztazích, a to služebních, členských, zaměstnaneckých či jiných, k určité veřejnoprávní instituci.“³⁷

„Vznik disciplinární odpovědnosti je potom představován vznikem povinnosti strpět a snést disciplinární trest.“³⁸

Základem disciplinární odpovědnosti je považováno protiprávní jednání konkrétních subjektů práva se zvláštním vztahem k určité veřejnoprávní instituci. Z tohoto právního vztahu danému subjektu vyplývají určitá práva a povinnosti a za jejich porušení lze uložit disciplinární trest. V teorii správního práva je takové protiprávní jednání označováno jako delikt disciplinární. V mnoha právních předpisech můžeme najít pojmy jako kárná odpovědnost či kázeňský přestupek nebo kárné řízení, což jsou synonyma pro disciplinární odpovědnost nebo disciplinární delikt.³⁹

Disciplinární odpovědnost je odpovědností za disciplinární delikty, které spadají do kategorie správních deliktů. Vzhledem k této skutečnosti tedy disciplinární

³⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 23.

³⁵ Tamtéž, s. 21.

³⁶ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: Obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2019. ISBN 978-807400-727-9. S. 309.

³⁷ Tamtéž, s. 307.

³⁸ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 22.

³⁹ Tamtéž, s. 22.

odpovědnost a disciplinární právo představují neodmyslitelnou součást systému správněprávní odpovědnosti a správního práva trestního.⁴⁰

Smyslem disciplinární odpovědnosti je odstranit poruchu, která vznikla porušením právní povinnosti a zároveň odstranit závadné důsledky takového protiprávního jednání s cílem zamezit nebo spíše předejít jeho opakování. Disciplinární trestání by mělo mít nejen represivní dosah na ty, kteří se závažným způsobem proti disciplíně provinili, ale také význam preventivní, jehož smyslem je výchova členů určitého společenského uskupení, které by mělo vést k udržování stanovených pravidel.⁴¹

Disciplinární odpovědnost musí být vnitřně uspořádána, rozlišena a musí představovat kombinaci různých dílčích režimů odpovědnosti, které se vztahují k určitým skupinám disciplinárních deliktů, s rozlišeným hmotněprávním, procesněprávním i organizačně právním režimem.⁴²

2.1 Disciplinární právo

Disciplinární právo a disciplinární trestání je vnímáno jako forma realizace disciplinární odpovědnosti. Odpovědnost má příslušník bezpečnostního sboru nejen za disciplinární delikt, kterým je kázeňský přestupek, jehož definici najdeme ve služebním zákoně, ale také za přestupky, které jsou vedeny ve správním řízení (např. řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky). Příslušník podléhá tzv. kázeňské pravomoci. Ustanovení § 50 a násl. zákona o služebním poměru vymezuje hmotně právní základy kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů.⁴³

Disciplinární právo upravuje v objektivním slova smyslu disciplinární odpovědnost v rovině práva hmotného, procesního i organizačního. V subjektivním slova smyslu je obsahem disciplinárního práva povinnost delikventa podrobit se

⁴⁰ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 22.

⁴¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8. S. 10.

⁴² FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 29.

⁴³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 46.

disciplinárnímu řízení, dále pak povinnosti strpět a vykonat trest, který mu byl uložen na straně jedné. Na straně druhé je pak nositel disciplinární odpovědnosti oprávněn a povinen uložit disciplinární trest.⁴⁴

Vzhledem ke skutečnosti, kdy má každá společenská skupina vlastní disciplínu a v souvislosti s ní také své vlastní disciplinární právo, je zcela zřejmé, že nemůže existovat pouze jeden druh disciplinárního práva s obecnou platností či působností. Avšak za každé okolnosti platí, že ukládání povinností a trestů je možné pouze na základě zákona. Disciplinární právo se vztahuje také na studenty vysokých škol, žáky základních a středních škol, také na osoby ve výkonu trestu, chovance výchovných ústavů a také na členy veřejnoprávních korporací.⁴⁵

⁴⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8. S. 22.

⁴⁵ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 23.

3 Kázeňská odpovědnost příslušníků bezpečnostních sborů

O kázeňské odpovědnosti hovoříme jako o specifické disciplinární odpovědnosti, která je spojována s porušením služebních a jiných povinností příslušníka bezpečnostního sboru, které pro něj vyplývají z právních předpisů, služebních předpisů a rozkazů, dále je odpovědností za kázeňské přestupky a jednání, které mají znaky přestupku, přičemž je aplikována v podmínkách a na potřeby organizace, řízení, fungování a činnost bezpečnostních sborů a je realizována prostřednictvím služebního funkcionáře v rámci kázeňského řízení a uložení kázeňského trestu je jejím důsledkem.⁴⁶

Fiala shrnuje problematiku kázeňské odpovědnosti takto:

„na realizaci kázeňské odpovědnosti je třeba pohlížet jako na specifickou formu správní činnosti spočívající ve vyvozování důsledků za porušení služebních či jiných povinností příslušníka bezpečnostního sboru. Za východiska a současně limity uplatňování kázeňské odpovědnosti je nutné považovat základní principy trestání vyplývající z ústavního pořádku i mezinárodních závazků a dále základní zásady činnosti správních orgánů vyplývající ze správního řádu. Tyto pilíře kázeňského trestání je nutno chápat jako základní interpretační pravidla a vodítka pro aplikaci jednotlivých hmotněprávních i procesních institutů obsažených v zákoně o služebním poměru, jakož i pro vyplňování mezer v zákoně a výkladu neurčitých právních pojmů.“⁴⁷

Ustanovení § 50 a násl. zákona o služebním poměru definuje hmotně právní základy kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů. Procesně-právní úprava je vymezena v části dvanácté, především ve čtvrté hlavě tohoto zákona. V souvislosti s kázeňskou odpovědností je třeba rozlišovat mezi kázeňským přestupkem a jednáním, které má znaky přestupku.⁴⁸

⁴⁶ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 30-31.

⁴⁷ Tamtéž, s. 45.

⁴⁸ Tamtéž, s. 46.

Přičemž institut kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů, jinými slovy kázeňská práva, musí zasáhnout bezpečnostní sbory, jakožto specifického zaměstnavatele a zároveň nositele veřejné moci, nutnost stabilního začlenění jeho příslušníků do systému veřejné moci a podíl na jejím výkonu a zároveň odpovídat i způsobu řízení, organizaci, fungování a poslání bezpečnostních sborů.⁴⁹

Institut kázeňské odpovědnosti je významně posílen vzájemným poměrem nadřízenosti a podřízenosti, což naprosto odpovídá podmínkám a potřebám řízení a fungování bezpečnostních sborů. V očích veřejnosti pak přispívá ke zvýšení důvěryhodnosti a důstojnosti bezpečnostního sboru, protože je podmíněn postojem a chováním jeho příslušníků vůči občanům, obzvláště tím, jak ctí základní práva a svobody občanů a jak vůči nim aplikují principy rovnosti a spravedlnosti.⁵⁰

Lze říct, že kázeňská odpovědnost, jenž je upravena kázeňským právem, je realizována kázeňským trestáním, jakožto specifickou činností služebního funkcionáře. Přičemž uložení kázeňského trestu je následkem uplatnění kázeňské odpovědnosti.⁵¹

3.1 Prameny kázeňského práva

Kázeňské právo můžeme chápat jako soubor právních norem, jimiž lze definovat právní základ kázeňské odpovědnosti a ve výsledku také kázeňské trestání. Jsou jím upraveny nejen hmotně právní aspekty, ale také ty organizační i procesně-právní.⁵²

Za naprosto zásadní pramen kázeňského práva lze považovat zákon o služebním poměru. Dalšími důležitými prameny kázeňského práva jsou zcela určitě zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o přestupcích“), správní řád a zákon č. 251/2016 Sb.,

⁴⁹ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 29.

⁵⁰ Tamtéž, s. 30.

⁵¹ Tamtéž, s. 31.

⁵² Tamtéž, s. 31.

o některých přestupcích, a hovoříme-li o soudním přezkumu rozhodnutí, která vzešla z kázeňských řízení, opomenout nelze zákon. č. 150/2020 Sb., soudní řád správní.⁵³

Rozlišujeme mezi materiálními a formálními prameny práva. Přičemž těmi materiálními zdroji obvykle rozumíme ekonomické, politické, geografické, demografické. Také životní prostředí a další životní styly, morálka, historický společenský vývoj a zvyky, obyčeje, tradice, potřeby a zájmy jednotlivých skupin obyvatelstva, vnější vlivy a další. Formálním pramenem práva je pak vnější forma obsažená v zákoně. Mezi prameny kázeňského práva zahrnujeme také obecné právní principy a základní principy trestání.⁵⁴

Ačkoli služební předpisy nelze považovat v teoretickém smyslu za pramen práva, mají pro danou oblast velký význam. Jedná se o základní pravidla, která upravují řízení vnitřních poměrů bezpečnostních sborů, jsou jimi stanoveny pravomoci vedoucích příslušníků, kteří řídí činnost příslušníků jim podřízených. Jejich hlavním účelem je definovat oprávnění a povinnosti, které pro příslušníky vyplývají ze zákonů o působnosti bezpečnostních sborů, služebního zákona a ostatních právních předpisů, které se vztahují k výkonu služby. Přičemž však okruh záležitostí, pro které mohou být služební předpisy vydávány, je otevřený. Pokud služební funkcionář rozhodne o nutnosti vydání služebního předpisu, bude vydán i v takovém případě, kdy jeho vydání zákon nepředpokládá. Pro příslušníky jsou služební předpisy závazné.⁵⁵

Důležitý význam pro kapitolu kázeňské odpovědnosti, vzhledem k vazbě na profesní etiku a profesně etická pravidla, mají také etické kodexy.⁵⁶

⁵³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 33-37.

⁵⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8. S. 79 a násl.

⁵⁵ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 38.

⁵⁶ Tamtéž, s. 38.

3.2 Kázeňské delikty

Kázeňskými delikty jsou kázeňský přestupek a jednání, které má znaky přestupku. Pokud služební funkcionář zjistí, že došlo k protiprávnímu jednání, je jeho povinností vyhodnotit, nejedná-li se o trestný čin. V případě, kdy vyhodnotí, že tento protiprávní čin je trestným činem, postoupí věc příslušnému orgánu činnému v trestním řízení. Pokud služební funkcionář dojde k závěru, že se o trestný čin nejedná, musí posoudit, nejedná-li se o jednání, které má znaky přestupku. V případě, kdy se bude jednat o jednání, které má znaky přestupku, postoupí věc příslušnému služebnímu funkcionáři, jímž může být i on sám. Jako kázeňský přestupek věc projedná, pokud se o jednání, které má znaky přestupku jednat nebude. Z výše uvedeného je zcela zřejmé, že kázeňský přestupek je až třetí v pořadí, tedy poslední. Může se proto jevit jako nejméně společensky škodlivý či nejméně závažný disciplinární delikt. V případě porovnání s trestným činem tomu tak zcela jistě je. V případě porovnání kázeňského přestupku a jednání, které má znaky přestupku, především z hlediska možných sankcí, je třeba tyto kázeňské delikty chápat jako zcela rozdílné kategorie, které nejsou vymezeny výhradně společenskou škodlivostí, nýbrž především okruhem adresátů.⁵⁷

3.2.1 Kázeňský přestupek

Definici nalezneme v ustanovení § 50 zákona o služebním poměru podle kterého je:

„Kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku. Za takové jednání se považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.“⁵⁸

Subjektem kázeňského přestupku je vždy příslušník bezpečnostního sboru. Obecným obligatorním znakem je zavinění. Kázeňským přestupkem se tedy

⁵⁷ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 111.

⁵⁸ Ustanovení § 50 odst.1 zákona o služebním poměru.

rozumí výhradně zaviněné jednání příslušníka, které je podmínkou pro naplnění skutkové podstaty kázeňského přestupku.⁵⁹

Jedinou obecnou skutkovou podstatou kázeňského přestupku je pak porušení služební povinnosti. V ustanovení § 50 zákona o služebním poměru je obsažena pozitivní i negativní legální definice kázeňského přestupku. Různou konkrétní povahu může mít jednání, kterým příslušník poruší služební povinnost, stejně jako různé povahy může být povinnost, kterou svým jednáním příslušník poruší. Konkrétní povinnost může stanovit zákon o služebním poměru, anebo jiný právní předpis, případně služební předpis nebo to může být povinnost uložená pokynem či rozkazem. Vždy však jednáním musí být porušena povinnost vyplývající ze služebního poměru.⁶⁰

Pokud jednání, kterým je porušována služební povinnost, je trestným činem nebo přestupkem, potom nemůže být kázeňským přestupkem. Subsidiárně je posuzováno jednání jako kázeňského přestupku k jeho posuzování jako trestného činu nebo přestupku, a souběh těchto druhů deliktů je tak vyloučen. To vyjadřuje stupnici protiprávních jednání, přičemž kázeňský přestupek je na této stupnici pro společnost nejméně škodlivým protiprávním jednáním. Každé jednání lze trestat pouze jednou.⁶¹

„Vzhledem ke skutečnosti, že povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru jednat v souladu s právními předpisy, služebními předpisy a rozkazy nadřízených tvoří obsah služební kázně, lze obecně říct, že kázeňské přestupky směřují proti služební kázni.“⁶²

⁵⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 235.

⁶⁰ Tamtéž, s. 236.

⁶¹ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.111.

⁶² TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 236.

Kromě definice kázeňského přestupku zákon o služebním poměru definuje také jednotlivé formy zavinění, přičemž jsou rozlišeny dvě formy. Jsou jimi zavinění z nedbalosti a zavinění úmyslné.⁶³

Ustanovení § 50 odst. 2 zákona o služebním poměru rozlišuje nedbalost vědomou a nevědomou, přičemž rozdíl spočívá v míře uplatnění složky vědění. U nedbalosti vždy bude složka vůle chybět, tzn. příslušník neměl vůli porušit služební povinnost. Při vědomé nedbalosti si je pachatel vědom možností, že služební povinnost poruší, avšak bez přiměřených důvodů se spoléhá na to, že se tak nestane. Oproti tomu u nevědomé nedbalosti si pachatel možnost porušení služební povinnosti neuvědomuje, přestože by měl a mohl.⁶⁴

V případě úmyslné formy zavinění rozlišuje zákon mezi úmyslem přímým a nepřímým. V obou těchto formách zavinění je zastoupena složka chtění i vědění. V případě přímého úmyslu příslušník věděl a chtěl porušit služební povinnost. V případě úmyslu nepřímého pak příslušník věděl a byl srozuměn s tím, že může porušit služební povinnost.⁶⁵

V případě odpovědnosti za kázeňský přestupek je zavinění nutno dokázat. Přičemž bude však nezbytné dokázat, že příslušník byl prokazatelně s existencí povinnosti seznámen.⁶⁶

Pachatelem kázeňského přestupku může být pouze příslušník bezpečnostního sboru, a to jak v době výkonu služby, tak i mimo ni.⁶⁷

⁶³ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.111 a násl.

⁶⁴ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 236.

⁶⁵ Tamtéž, s. 237.

⁶⁶ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 51

⁶⁷ Tamtéž, s. 48.

Dále § 50 odst. 4 zákona o služebním poměru stanoví, že za jednání se považuje také opomenutí konání ve věcech, ke kterým je příslušník povinen jednat. Opomenutí čili nekonání se příslušník dopustí v případě, kdy nesplní (neudělá) to, co je povinen splnit (udělat). Opomenout čili nekonat je možné nedbalostní i úmyslnou formou zavinění.⁶⁸

3.2.2 Jednání, které má znaky přestupku

Z pohledu teorie správního práva se nejedná se o typický disciplinární delikt, neboť nedochází k porušování pořádku uvnitř bezpečnostního sboru nebo k porušení zvláštním předpisem stanovené disciplíny či řádu. Současně se nejedná ani o typický přestupek, přestože se hmotně-právně od skutkové podstaty přestupku odvíjí. Jednáním, které má znaky přestupku není splněn jeden z obligatorních znaků přestupku, a to ten, že uvedené jednání není za přestupek výslovně označeno. V zákoně o služebním poměru je tímto specifickým označením jednání pojmenován nadpis části dvanácté, hlavy čtvrté. Tento typ deliktu tvoří samostatnou kategorii, s odlišnou povahou i procesní stránku. V případě procesní stránky se podstatně odlišuje tím, že orgán, který tento jednání, které má znaky přestupku projednává, má nad pachatelem tohoto deliktu osobní pravomoc. V případě bezpečnostního sboru se jedná o služebního funkcionáře, který je správním orgánem v rámci řídicí struktury toho bezpečnostního sboru, jehož je pachatel příslušníkem.⁶⁹

V případě jednání, které má znak přestupku, platí, že musí být protiprávní. Přičemž protiprávností je myšlen nesoulad s právní normou, za kterou je možné uložit správní trest.⁷⁰

Na jednání, které má znaky přestupku je tak v teorii i praxi správního práva, jakož i v judikatuře, nahlíženo jako na samostatný zvláštní typ správního deliktu, který v sobě zahrnuje jak znaky disciplinární povahy i pojmové znaky přestupku, kterým

⁶⁸ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 235.

⁶⁹ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 51.

⁷⁰ Tamtéž, s. 52.

jsou např. vyloučeny osoby pachatele z působnosti běžných správních orgánů vzhledem ke příslušnosti k bezpečnostnímu sboru. Přestože je jednání, které má znaky přestupku spáchané příslušníkem po obsahové stránce přestupkem, v řadě ohledů se od „klasických“ přestupků liší a je zvláštním procesním režimem zákonodárcem řešeno, a také je s ním odlišně zacházeno. Odlišuje se také specifickým okruhem ukládání sankcí.⁷¹

Pokud budeme vycházet z ustanovení § 5 zákona o přestupcích, můžeme jednání, které má znaky přestupku charakterizovat jako škodlivý protiprávní čin, který má znaky přestupku, nejde-li o trestný čin.⁷²

Příslušníkovi vzniká odpovědnost za jednání, které má znaky přestupku, v případě, kdy svým jednáním naplní znaky přestupku, jeho pokusu, anebo je-li trestný. Pokud se příslušník dopustí přestupku jako spolupachatel, nepřímý pachatel nebo zákonný zástupce či opatrovník, organizátor, návodce, pomocník, vzniká mu za takové jednání odpovědnost.⁷³

Jak bylo napsáno výše, odpovědnost za jednání, které má znaky přestupku je subjektivní, přičemž obligatorním znakem skutkové podstaty přestupku je zavinění. V případě, tedy že příslušník nejedná zaviněně, nevzniká mu odpovědnost za jednání, které má znaky přestupku.⁷⁴

Ve vztahu k zavinění a v souvislosti s podstatou odpovědnosti fyzické osoby jako pachatele přestupku, v přestupkovém právu úzce souvisí problematika omylu. Přičemž omyl může zavinění zcela vyloučit nebo může mít vliv na formu zavinění.⁷⁵

⁷¹ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 52.

⁷² *Správní právo: (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-896-9. S. 684.

⁷³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 53.

⁷⁴ Tamtéž, s. 53.

⁷⁵ Tamtéž. s. 53.

Za jednání, které má znaky přestupku je možné uložit kázeňské tresty stejné jako za kázeňské přestupky. Současně s nimi, ale také samostatně je možné tyto delikty postihovat i uložením peněžitě pokuty, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.⁷⁶

3.3 Zásady kázeňského trestání

Činnost služebního funkcionáře můžeme nazvat kázeňským trestáním, které je výsledkem ve vyvozování následků za porušení služebních nebo jiných povinností příslušníka bezpečnostního sboru, přičemž se musí jednat o povinnosti, které pro něj vyplývají z právních předpisů či služebních předpisů nebo rozkazů.⁷⁷

Jsou to základní pravidla, jimiž se služební funkcionář při výkonu této specifické správní činnosti, kterým je kázeňské trestání, musí řídit.⁷⁸

Zásady kázeňského trestání můžeme rozlišit na zásady obecné (společné), zásady modifikované a zásady specifické (odvětvové).

3.3.1 Zásady obecné (společné)

Obecnými zásadami jsou právně závazné zásady, které vycházejí zejména ze správního řádu a jsou jimi zásady: zákonnosti, proporcionality, ochrany práv nabytých v dobré víře, zákazu zneužití správního uvážení, souladu s veřejným zájmem, legitimního očekávání, materiální pravdy veřejné správy jako služby, zdvořilosti, řádného poučení a možnosti uplatnění práv, smírného řešení, rychlosti, procesní ekonomie, rovného postavení účastníků řízení a nestrannosti správního orgánu, vzájemné součinnosti správních orgánů.⁷⁹

Uvedené zásady můžeme chápat jako základní principy, v souladu, se kterými by měl být prováděn veškerý výkon veřejné správy v demokratickém právním státě,

⁷⁶ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S.113.

⁷⁷ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 31.

⁷⁸ Tamtéž, s. 39.

⁷⁹ Tamtéž, s. 40.

zahrnující tedy také uplatňování kázeňské pravomoci služebním funkcionářem. Základním požadavkem, který vyplývá služebními funkcionáři z těchto obecných zásad při projednávání a při rozhodování o kázeňském přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku, je zejména postup v souladu se zákony a dalšími právními předpisy, případně také mezinárodními smlouvami, tedy aby svou pravomoc uplatňoval pouze zákonným způsobem, v mezích stanovených zákonem a služebními předpisy. Stejně požadavky platí také pro ukládání kázeňského trestu, který by měl nejlépe odpovídat okolnostem konkrétního případu.⁸⁰

Porušení obecných zásad způsobí nezákonnost, věcnou nesprávnost procesního postupu či konečného rozhodnutí.⁸¹

3.3.2 Zásady modifikované

Jsou takové zásady, které vychází ze zvláštní právní úpravy, která je typická pro konkrétní model a podmínky řízení. V případě kázeňského řízení jsou uplatňovány zásady vycházející zejména ze zákona o služebním poměru a jsou jimi zásada oficiality, zásada materiální pravdy spojená se zásadou vyšetřovací, zásada ústnosti ve spojení se zásadou neveřejnosti, dále zásada práva na obhajobu, zásada volnosti (jednotnosti) řízení, zásada volného hodnocení důkazů a zásada dvojinstančnosti.⁸²

3.3.3 Zásady specifické (odvětvové)

Jedná se o zásady převážně odvozené z hmotného a procesního práva trestního. Jsou jimi: princip zákonnosti, zásada *nullum crimen sine lege* (není zločinu, není trestu, nestanoví-li tak zákon; jen podle zákona se může konat trestní řízení), zásada *nulla poena sine lege* (žádný trestný čin bez zákona, žádný trest bez zákona), princip řádného zákonného procesu (*nullus processus criminalis sine*

⁸⁰ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 40-41.

⁸¹ Tamtéž, s. 40.

⁸² Tamtéž, s. 40.

lege), dále zásada přiměřenosti spojená se zákazem likvidačních sankcí, zásadou subsidiarity trestní represe, zákaz retroaktivity a s ním spojený zákaz analogie v neprospěch pachatele. Naprosto zásadní zásadou pro oblast trestání je zásada presumpce nevinu. Další je zásada *nemo tenetur se ipsum accusare* (nikdo není povinen sám sebe obviňovat), zásada *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obviněného, významná je zásada zákazu *reformace in peius* (zákaz změny uloženého trestu k horšímu v odvolacím řízení k tíži obviněného) a v případě souběhu kázeňských přestupků nelze nikdy opomenout zásadu absorpční.⁸³ Další důležitou zásadou je již zmiňovaná zásada *non bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž či také ne dvakrát v téže věci), které bude s ohledem na její důležitost věnována samostatná podkapitola.

3.3.3.1 Zásada Non bis in idem

Tato zásada představuje jeden ze základních principů všech právních procesů a zajišťuje právní jistotu v právním státě. Taktéž posiluje autoritu orgánu, který má pravomoc rozhodovat. Má souvislost s materiální právní mocí rozhodnutí, přičemž hmotněprávní důsledek zásady *ne bis in idem* je, že rozhodnutí o skutku představuje překážku, podle které nikdo nesmí být obviněn z přestupku za skutek, o kterém bylo v jiném řízení proti stejné osobě pravomocně rozhodnuto (*rei iudicatae*).⁸⁴

Zásada *ne bis in idem* zaručuje, že o stejné věci bude jednáno, rozhodnuto pouze jednou, a jen jediným způsobem. Taktéž je překážkou tomu, aby byla věc předmětem řízení jiného procesu. Výjimky ze zásady *ne bis in idem* jsou stanoveny zákonem.⁸⁵

Jak je uvedeno výše na princip *non bis in idem* je v oblasti kázeňského trestání a je nejčastěji spojován s trestním právem.⁸⁶

⁸³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 40

⁸⁴ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9. S. 172.

⁸⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8. S. 54.

⁸⁶ FIALA, Zdeněk. *Ke kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů*. *Bezpečnostní teorie a praxe* 1/2017, přehledový článek. S. 83.

„Tento princip je jako jedna ze základních zásad trestního práva obsažen již v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, podle kterého „nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby.“ Obdobně je zakotven dále např. v čl. 4 protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle kterého nemůže být nikdo stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.“⁸⁷

Přestože ve výše uvedené pojednává převážně o soudním trestání, má Fiala za to, že princip *ne bis in idem* je třeba uplatňovat také obecně ve správním trestání.⁸⁸

Na princip *non bis in idem* je nahlíženo ze dvou hledisek, kdy výše popsané hledisko hmotněprávní představuje zákaz dvojího potrestání, tzn. překážku ve věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*) a také hlediskem procesněprávním zakazující dvojí soudní či správního trestání stejné téže osoby. Přičemž se jedná o významný aspekt, který umožňuje jiné skončení řízení, než je uložení trestu, kterým je například upuštění od potrestání.⁸⁹

Ve vztahu konkurence, tedy problematiku vzájemných vztahů kázeňskými delikty a trestnými činy, postupují soudy při posuzování aplikace principu *non bis in idem* soudy ve dvou krocích.⁹⁰

⁸⁷ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 57.

⁸⁸ FIALA, Zdeněk. *Ke kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů*. *Bezpečnostní teorie a praxe* 1/2017, přehledový článek. S. 83

⁸⁹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8. S. 56.

⁹⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 683 a násl.

Prvním krokem je zodpovězení otázky, jestli jsou skutky, o kterých probíhá řízení, totožné. Přičemž jedním z nich je myšleno řízení, ve kterém bylo již pravomocně rozhodnuto. Pokud je tato podmínka splněna, následuje krok, ve kterém se zjišťuje, jestli jsou tyto skutky považovány za trestné ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy. Přičemž v případě, kdy druhá podmínka není splněna, se o porušení zásady *non bis in idem* nejedná.⁹¹

Při posuzování druhé podmínky soudy vychází z tzv. Engelova testu, který byl poprvé formulován v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva z roku 1976 č. 5100/71 ve věci Engel a další proti Nizozemsku, kdy předmětem posuzování bylo, zda-li lze obvinění z disciplinárního deliktu považovat za podřaditelné trestnímu obvinění ve smyslu článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy. Evropským soudem byla přitom stanovena tzv. Engelova kritéria, kterými jsou:

- a) vnitrostátní kvalifikace deliktů, tzn. zda je delikt kvalifikován jako trestný čin,
- b) povaha deliktu, tzn. zda-li se ho může dopustit každý nebo jen někteří,
- c) závažnost sankce, tzn. stupeň přísnosti sankce.⁹²

V případě jednočinného souběhu shrnuje Fiala problematiku kázeňských přestupků, jednání, které má znaky přestupku a trestných činů z hlediska implementace principu *non bis in idem* takto:

- *„Projednání věci jako kázeňském přestupku a současně jako jednání, které má znaky přestupku, je vyloučeno,*
- *projednání věci v řízení o kázeňském přestupku, nebrání projednání skutku jako trestného činu,*
- *projednání věci v řízení jednání, které má znaky přestupku, brání projednání skutku jako trestného činu,*
- *uložení trestu za trestný čin brání tomu, aby byl uložen další trest za týž skutek v řízení o kázeňském přestupku. Naproti tomu situace, že věc byla projednávána jako trestný čin v pravomocně skončené věci, jinak než uložením trestu, nebrání tomu, aby proběhlo řízení o kázeňském přestupku.*

⁹¹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 684 a násl.

⁹² Tamtéž, s. 684 a násl.

Vždy však brání tomu, aby proběhlo řízení o jednání, které má znaky přestupku, neboť toto jednání svou povahou naplňuje charakter trestního obvinění ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,

- *pravomocné skončení věci v řízení o trestném činu brání tomu, aby v témže skutku bylo zahájeno stíhání v novém trestním nebo správním řízení, nebude-li původní konečné rozhodnutí zákonem předvídaným procesním postupem zrušeno.*⁹³

3.4 Kázeňské řízení

Specifickým druhem správního řízení, ve kterém služební funkcionář rozhoduje o vině a trestu za kázeňské delikty je kázeňské řízení. V kázeňském řízení jedná služební funkcionář v pozici správního orgánu a jedná se tak o výkon veřejné správy. Můžeme tedy hovořit o správním řízení trestním, jemuž je však zákonem o služebním poměru v určitých hlediscích stanovena odlišná právní úprava od úpravy správního řízení podle správního řádu.⁹⁴

Kázeňské řízení, jehož úkolem je rozhodování služebními funkcionáři ve zcela konkrétní věci, je vedeno s cílem vydání konstitutivního rozhodnutí.⁹⁵

Pro kázeňské řízení platí v běžných případech pravidlo minimálně tří zásilek (tzn. doručení o zahájení řízení, doručení výzvy k seznámení se s podklady rozhodnutí, oznámení o vydání rozhodnutí).⁹⁶

Zahájení řízení ještě předchází postup, ve kterém služební funkcionář ověří dodržení zákonem daných podmínek pro zahájení řízení, zejména pak jestli je

⁹³ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 63.

⁹⁴ Tamtéž, s. 86.

⁹⁵ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 86.

⁹⁶ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 20.

možné na základně zjištěných skutečností a shromážděných podkladů, schopen určit, jestli se kázeňský delikt stal a kdo je jeho pachatelem.⁹⁷

V případě kázeňského přestupku má tento postup za následek buď zahájení kázeňského řízení nebo vyřízení věci mimo něj, např. sepsáním záznamu o mimořádné události.⁹⁸

O „klasickém“ postupu před zahájením řízení lze hovořit až u jednání, které má znaky přestupku. Přičemž podnět k zahájení kázeňského řízení o něm, může mít několik základních forem. Jedná se např. tzv. jednoduché oznámení o spáchání přestupku (dle ustanovení § 73 zákona o služebním poměru), dále „občanské“ oznámení o spáchání přestupku (dle ustanovení § 42 správního řádu) či předání věci po předchozím šetření orgánem policie (ve smyslu ustanovení § 74 odst. 3 zákona o služebním poměru).⁹⁹

V případě, kdy není zákonem o služebním poměru stanoveno jinak nebo nejsou zákonem o služebním poměru upraveny otázky, které jsou pro řešení potřebné, bude postupováno podle správního řádu. Správní řád se v tomto typu řízení aplikuje pouze subsidiárně, dle § 1 odst. 2 správního řádu. Zákon o služebním poměru tedy stojí vůči správnímu řádu v poměru speciality.¹⁰⁰

V XII. části II. oddílu zákona o služebním poměru, konkrétně v § 186 až § 189a nalezneme specifická procesní pravidla pro projednávání kázeňských deliktů. Kázeňské řízení lze nazvat také jako zvláštní druh řízení ve věcech služebního poměru.¹⁰¹

⁹⁷ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 104.

⁹⁸ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 104.

⁹⁹ Tamtéž, s. 104 a násl.

¹⁰⁰ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr a VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 16.

¹⁰¹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 668.

V kázeňském řízení o jednání, které má znaku přestupku bude dle § 189 zákona o služebním poměru postupováno v rámci delegované působnosti také podle určitých ustanovení zákona o odpovědnosti za přestupky.¹⁰²

3.5 Subjekty kázeňského řízení

Základními (hlavními) subjekty kázeňského řízení jsou účastníci kázeňského řízení a správní orgán, tzn. služební funkcionář.¹⁰³ Dalšími, kteří mohou v kázeňském řízení vystupovat mohou např. být znalci, tlumočníci, právní zástupci či svědci.¹⁰⁴

3.5.1 Služební funkcionář

Služební funkcionář je podle ustanovení § 2 zákon o služebním poměru takový funkcionář, který je oprávněn rozhodovat o právech a povinnostech příslušníků ve věcech služebního poměru jménem státu.¹⁰⁵

Výše uvedené ustanovení zákona o služebním poměru tak stanovuje ve smyslu ustanovení § 10 správního řádu věcnou příslušnost, v souladu, se kterým jsou správní orgány věcně příslušné jednat a rozhodovat ve věcech, které jim byly svěřeny zákonem nebo na základě zákona.¹⁰⁶ Jak uvádí Hendrych:

„Věcná příslušnost určuje orgán, který má v dané věci z hlediska hmotněprávních kategorií působnost (jde o vztahy, v nichž je povolán plnit své úkoly) a pravomoc (tj. oprávnění vydávat v dané věci individuální správní akty). Úprava věcné příslušnosti musí vycházet i z organizace správy a do ní

¹⁰² FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr a VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 16.

¹⁰³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. S. 308.

¹⁰⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 88.

¹⁰⁵ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. S.196.

¹⁰⁶ *Správní právo: (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-896-9. S. 11.

*zabudovaných instančních vztahů, proto je její součástí i určení orgánu, který rozhoduje v první instanci.*¹⁰⁷

Primárně je pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru zákonem svěřena řediteli bezpečnostního sboru. Řediteli bezpečnostního sboru je zákonem umožněno, aby část své pravomoci delegoval na vedoucí organizačních částí bezpečnostního sboru a zároveň vymezil rozsah této personální pravomoci.¹⁰⁸

V kázeňském řízení se musí služební funkcionář, i jednotlivé pověřené osoby řídit již v práci uvedenou zásadou nestrannosti, tzn. vystupovat vždy nestranně. Prostředkem pro zajištění této podmínky je institut vyloučení z projednávání a rozhodování ve věci pro podjatost, který je zakotven v § 14 správního řádu.¹⁰⁹

3.5.2 Účastníci kázeňského řízení

Spolu se služebním funkcionářem jsou dalším subjektem kázeňského řízení jeho účastníci. V případě projednávání přestupku či jednání, které má znaky přestupku je účastníkem obviněný příslušník.¹¹⁰

Pro tento typ řízení platí, že procesní postavení obviněného získá příslušník až okamžikem zahájení řízení. Společně získá také procesní práva, která vyplývají zejména z ustanovení § 172 odst. 1 zákona o služebním poměru, § 174 odst. 1, zákona o služebním poměru, dále z § 186 odst. 3 zákona o služebním poměru a také některých dalších ustanovení správního řádu. Jedná se např. o právo na poučení o procesních právech a povinnostech, právo navrhnout důkazy, právo vyjádřit své stanovisko a další, která vyplývají z výše uvedených paragrafů jmenovaných zákonů. Právo na spravedlivý proces vyplývající z Listiny

¹⁰⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. S. 261.

¹⁰⁸ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 30.

¹⁰⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 36.

¹¹⁰ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 96.

základních práv a svobod nebo právo na spravedlivý proces z Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.¹¹¹

Podle § 169 zákona o služebním poměru může být účastníkem kázeňského řízení taktéž navrhovatel.¹¹²

Přičemž k tomu, aby bylo konkrétní osobě přiznáno postavení navrhovatele, je nezbytné kumulativní splnění těchto podmínek:

- tato osoba byla spácháním přestupku postížena a podala podnět k zahájení řízení
- je projednáváno jednání, které má znaky přestupku ublížení na cti nebo ublížení na zdraví z nedbalosti, dále úmyslného narušení občanského soužití či proti majetku,
- projednávané jednání, které má znaky přestupku bylo spácháno mezi osobami blízkými,
- v dané věci bylo služebním funkcionářem předepsaným způsobem zahájeno řízení.¹¹³

Účastníky řízení můžeme tedy charakterizovat jako osoby, se kterými nebo vůči kterým je řízení vedeno.¹¹⁴ V souladu s ustanovením § 169 zákona o služebním poměru a s ohledem na povahu kázeňského řízení jakožto zvláštního druhu řízení ve věcech služebního poměru, je nezbytné považovat výčet za taxativní a žádná další osoba nemůže být přiznáno postavení účastníka řízení. Což znamená, že kromě tzv. „návrhových věcí“ v kázeňském řízení vystupuje vždy jen jediný účastník, kterým je obviněný příslušník.¹¹⁵

¹¹¹ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 403 a násl.

¹¹² CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 357.

¹¹³ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 556.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 553.

¹¹⁵ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 96.

3.6 Základní etapy kázeňského řízení

3.6.1 Zahájení kázeňského řízení

Kázeňské řízení se zahajuje výhradně z moci úřední a řídí se tedy zásadou oficiality.¹¹⁶ Dle této zásady je služební funkcionář oprávněn, nýbrž především povinen zahájit řízení, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem. Přičemž není podstatné, jak tuto skutečnost zjistí.¹¹⁷ Podle ustanovení § 178 odst. 2 zákona o služebním poměru je řízení zahájeno dnem doručení oznámení o zahájení řízení účastníkovi, které musí dle ustanovení § 46 správního řádu obsahovat: označení správního orgánu, předmět řízení, jméno, příjmení, funkci nebo osobní evidenční číslo a dále podpis oprávněné služební osoby.

3.6.2 Průběh kázeňského řízení

Kázeňské řízení je služebním funkcionářem vedeno ústně¹¹⁸ a neveřejně.¹¹⁹ Povinností služební funkcionáře je vyhotovení písemného záznamu v českém jazyce o jednotlivých úkonech kázeňského řízení.¹²⁰ V ustanovení § 16 správního řádu nalezneme východiska pro specifické případy, pokud osoby vystupující v kázeňském řízení neovládají český jazyk. Služební funkcionář informuje účastníky o ústním jednání, pokud nehrozí nebezpečí z prodlení, nejméně s pětidenním předstihem.¹²¹

¹¹⁶ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 111.

¹¹⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 611.

¹¹⁸ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 400.

¹¹⁹ Ustanovení § 178 odst. 3 zákona o služebním poměru.

¹²⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 668.

¹²¹ Ustanovení § 16 odst. 1 správního řádu.

Základním těžištěm kázeňského řízení je dokazování, které má zásadní význam pro řádné zjištění skutkového stavu věci v takovém rozsahu, který je pro jeho objektivní rozhodnutí nezbytný.¹²² Účastníkovi bude po ukončení dokazování doručena výzva, k seznámení se s podklady pro rozhodnutí a případně navrhnout jejich doplnění.¹²³

Zvláštním pravidlem kázeňského řízení je povinnost služebního funkcionáře před vydáním rozhodnutí vyslechnout osobu, jež podala podnět k zahájení řízení.¹²⁴ Služební funkcionář má dále povinnost při projednávání jednání, které má znaky přestupku, který je zapisován do evidence přestupků, nejpozději před vydáním rozhodnutí, si obstarat opis z této evidence, který se týká obviněného příslušníka.¹²⁵ Služebního funkcionář je na základě ustanovení § 189 odst. 2 povinen učinit pokus o smír osoby ublížené na cti a příslušníka. Teprve pokud pokus o usmíření nebude úspěšný, je možné za jednání, které má znaky přestupku ublížení na cti uložit kázeňský trest.¹²⁶

V této fázi řízení je služební funkcionář oprávněn dle ustanovení § 62 správního řádu rozhodnutím uložit příslušníkovi pořádkovou pokutu, v případě, že výrazně ztěžuje postup řízení. Maximální výše pořádkové pokuty je stanovena na 50.000,- Kč. Pravomocně uloženou pořádkovou pokutu může služební funkcionář, který ji uložil, novým rozhodnutím zrušit nebo snížit.¹²⁷

Služební funkcionář je oprávněn kázeňské řízení na dobu nezbytně nutnou přerušit - usnesením. Je možné tak učinit z důvodů uvedených v § 64 a § 65 správního řádu, případně § 85 zákona o odpovědnosti za přestupky nebo § 189 odst. 1 písm. r) zákona o služebním poměru. V době, kdy je řízení přerušeno, provádí služební funkcionář výhradně úkony potřebné k odstranění důvodů přerušování. Po odstranění překážky, která byla důvodem pro přerušování řízení či

¹²² Ustanovení § 180 odst. 1 zákona o služebním poměru.

¹²³ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 20.

¹²⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 120.

¹²⁵ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 122.

¹²⁶ Ustanovení § 189 odst. 2 zákona o služebním poměru.

¹²⁷ Ustanovení § 62 odst. 1 - 6 správního řádu.

uplyne lhůta určená služebním funkcionářem, se v řízení se pokračuje. Přičemž účastník o tom bude služebním funkcionářem vyrozuměn a bude proveden zápis do spisu.¹²⁸

Kázeňské řízení může být služebním funkcionářem usnesením také zastaveno. Důvody pro zastavení řízení o kázeňském přestupku uvádí § 188 zákona o služebním poměru. V případě jednání, které má znaky přestupku bude řízení zastaveno v dle § 189 odst. 1 písm. q) zákona o služebním poměru podle ustanovení § 86 zákona o přestupcích.¹²⁹

3.6.3 Rozhodnutí

Vydání rozhodnutí je cílem vedení řízení ve věcech služebního poměru. Je vydáno v konečné fázi řízení v zákonem předepsané formě v konkrétní věci.¹³⁰

Pro každé rozhodnutí, které je vydané ve věcech služebního poměru platí z ustanovení § 181 odst. 2 zákona o služebním poměru, že musí splňovat **kompetenční** (tzn. musí ho vydat příslušný služební funkcionář), **obsahové**, (výroková část dle § 181 odst. 4 zákona o služebním poměru, odůvodnění dle § 181 odst. 5 zákona o služebním poměru a poučení o opravném prostředku dle § 181 odst. 6 zákona o služebním poměru), **formální** (musí mít vždy písemnou formu) a **procedurální** náležitosti (právní a služební předpisy, dle kterých je vydáno).¹³¹

Nyní krátce k obsahovým náležitostem rozhodnutí, jejichž dělení do níže uvedených částí má zásadní význam nejen pro jeho srozumitelnost a jednoznačnost, ale také pro kontrolu dodržení povinností služebního funkcionáře.

¹²⁸ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 23.

¹²⁹ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 129.

¹³⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 640.

¹³¹ Tamtéž, s. 641.

- **Výrok**

V této části rozhodnutí je uveden předmět, o kterém bylo rozhodováno, a právní či služební předpis, podle kterého bylo rozhodováno. V případě uložené povinnosti plnění, je uvedena lhůta pro splnění. Tato část rozhodnutí je podstatou rozhodnutí. Je naprosto zásadní, aby z této části rozhodnutí neměl příslušník, kterému byl uložen kázeňský trest pochyb o tom, jaký delikt způsobil, na základě, jakých zásad mu je trest ukládán.

- **Odůvodnění**

V této části jsou uvedeny důvody pro vydání rozhodnutí, dále podklady, ze kterých služební funkcionář vycházel. Pokud byly podány účastníkem námitky, bude v této části uvedeno, jak je služební funkcionář vyhodnotil. Obsahové podmínky jsou stanoveny zákonem. Je povinností služebního funkcionáře nejen uvést podklady, ale také aby vysvětlil, jak s nimi naložil a proč to právě tak udělal. Z důvodu přezkumu je tato část rozhodnutí významná pro nadřízené orgány, případně soud.

- **Poučení o opravném prostředku**

Jedná se o obligatorní část rozhodnutí, ve kterém je uvedeno, jestli je vydané rozhodnutí konečné, anebo zda proti němu lze podat odvolání (rozklad) a má-li toto odvolání odkladný účinek.

3.7 Kázeňské tresty

Kázeňský trest je druhem sankce, která je ukládána služebním funkcionářem příslušníkovi, který se dopustil kázeňského přestupku. Uložením kázeňského trestu si bezpečnostní sbor vymáhá dodržování služební kázně.¹³²

Přičemž uložení kázeňského trestu za kázeňský přestupek, anebo jednání, které má znaky přestupku je možné teprve potom, kdy příslušníkovi bylo v kázeňském řízení jeho spáchání dokázáno a za podmínky, že neuplynula zákonem stanovená lhůta pro jeho uložení.¹³³

¹³² FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 63.

¹³³ Tamtéž, s. 63.

Kázeňský trest je sankcí s preventivně-represivní funkcí. Obě funkce sankce, tedy preventivní i represivní, by se měly v uloženém kázeňském trestu promítnout. Pro působení preventivní a výchovné funkce, je nezbytné, aby byl uložený kázeňský trest spravedlivý, adekvátní a neodvratný.¹³⁴ Přičemž přísnost trestu není jediným prvkem, který preventivní funkci v trestu představuje. Významnější je neodvratnost trestu, tedy vědomí, že porušení služební kázně bude potrestáno. Stejně tak nenaplnuje preventivní funkci trestu ani uložení exemplárního, tedy extrémně přísného trestu. Významnou roli představuje spravedlivost trestu, kdy by v zásadě s ní neměl být uložený trest ani příliš mírný, avšak ani příliš přísný.

V případě represivní funkce trestu, se jedná o pomocnou funkci trestní represe, podle které má být represe užíváno pouze v nutné míře a pouze takové, která povede ke splnění účelu trestu.¹³⁵

V souladu s ustanovením § 186 odst. 6 zákona o služebním poměru přihlíží služební funkcionář při určení druhu kázeňského trestu a při ukládání kázeňského trestu k mnoho různým faktorům. Jsou jimi například způsob spáchání, jeho následky, míra zavinění, dosavadní přístup příslušníka k plnění služebních povinností, anebo jestli již byl v minulosti kázeňsky trestán.¹³⁶

V případě, kdy je projednáváno více kázeňských přestupků totožného příslušníka, bude při ukládání kázeňského trestu i k tomuto přihlédnuto, a v takovém případě bude služební funkcionář v souladu s ustanovením § 186 odst. 7 zákona o služebním poměru rozhodovat o uložení kázeňského trestu za nejzávažnější z nich. Služební funkcionář ukládá kázeňské tresty zejména s ohledem na povahu a závažnost kázeňského přestupku. Přičemž závažnost je definována mírou společenské škodlivosti.¹³⁷

¹³⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 63.

¹³⁵ Tamtéž, s. 64.

¹³⁶ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 400 a násl.

¹³⁷ Tamtéž, s. 400 a násl.

Shodně postupuje služební funkcionář také v případě, kdy se v souladu s § 186 odst. 9 zákona o služebním poměru rozhodne upustit od uložení kázeňského trestu, neboť k nápravě příslušníka stačí pouze projednání kázeňského přestupku.¹³⁸

Zákon o služebním poměru v ustanovení § 51 definuje nejen jednotlivé druhy kázeňských trestů, ale také podmínky, za jakých lze konkrétní kázeňský trest uložit.

3.7.1 Písemné napomenutí

Písemné napomenutí je kázeňským trestem, který je zaměřený na morálku příslušníka. Tento typ sankce je ukládám za ne příliš závažné kázeňské přestupky, kterými jsou například nedbalostní kázeňské přestupky, anebo ty se zanedbatelným následkem apod. Zákon o služebním poměru sice výslovně nevylučuje uložení tohoto kázeňského trestu za jednání, které má znaky přestupku, nicméně s ohledem na vyšší závažnost přestupku v porovnání s kázeňským přestupkem se jeví jako nevhodný. Tento kázeňský trest je vykonán okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí o jeho uložení.¹³⁹

3.7.2 Snížení základního tarifu

Za kázeňské přestupky závažnější povahy bude příslušníkovi uložen trest, který je zaměřen na hmotnou újmu a je jím snížení základního tarifu. Přičemž služební funkcionář promítne závažnost kázeňského přestupku do rozhodnutí procentem snížení základního tarifu (1–25 %) a dobou, po kterou bude tento trest vykonáván (1–3 měsíce). Ve výplatním termínu následujícím po nabytí právní moci rozhodnutí bude příslušníkovi snížen služební příjem o stanované procento základního tarifu na stanovou dobu. V případě, kdy výše základního tarifu nedosahuje dostatečné výše k pokrytí výše stržené částky, bude chybějící částka dokryta z dalších složek

¹³⁸ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 400 a násl.

¹³⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 239.

služebního příjmu. Pokud nelze realizovat výkon trestu v plné výši z důvodu nedostatečné výše služebního příjmu v určitém výplatním termínu, přesune se výkon trestu na nejbližší následující měsíc, ve kterém stanovenou částku strhnout lze. Výkon trestu nebude realizován, pokud není příslušníkovi vyplácen služební příjem, anebo jsou-li mu poskytovány dávky nemocenského pojištění po dobu celého kalendářního měsíce. Podle § 166 odst.3 zákona o služebním poměru není při zjišťování hrubého služebního příjmu pro stanovení výsluhových nároků přihlíženo ke snížení služebního příjmu z důvodu uložení kázeňského trestu snížení základního tarifu.¹⁴⁰

3.7.3 Odnětí služební medaile

Odnětí služební medaile je druh kázeňského trestu, který je zpravidla ukládán za kázeňské přestupky, které spáchá příslušník v souvislosti s plněním služebních povinností způsobem, který není slučitelný se základními požadavky, které jsou na příslušníka kladeny. Jedná se zejména o jednání, které je v rozporu nejen s právními a ostatními předpisy, nýbrž také se ctí a profesní etikou příslušníka. Za jednání, které má znaky přestupku uložení tohoto kázeňského trestu zákon připouští. Odevzdáním služební medaile služebnímu funkcionáři příslušníkem je tento kázeňský trest vykonán.¹⁴¹

3.7.4 Odnětí služební hodnosti

Kázeňský trest odnětí služební hodnosti je nejpřísnějším kázeňským trestem může být uložen v souladu s § 186 odst. 8 zákona o služebním poměru za kázeňský přestupek:

„se zvláště škodlivým následkem, za kázeňský přestupek spočívající v závažném porušení povinností nebo omezení stanovených v § 48, za opakované spáchání kázeňského přestupku se škodlivým následkem, jestliže předcházející uložení

¹⁴⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 239 a násl.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 240.

*kázeňských trestů nevedlo v období 3 let k obnovení služební kázně příslušníka, za jednání, které má znaky přestupku a je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, anebo za opakované dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.*¹⁴²

Nabytím právní moci rozhodnutí o uložení trestu je tento vykonatelný. Avšak nejedná se o vykonatelnost ve smyslu výkonu rozhodnutí, neboť z rozhodnutí pro příslušníka nevyplývají žádné povinnosti. Nýbrž jde výkon z tzn. jiných právních účinků, kterými je povinnost provést navazující jednání, které v tomto případě vzniká v souladu s ustanovením § 42 odst. 1 písm. e) zákona o služebním poměru služebnímu funkcionáři. V důsledku uložení trestu odnětí služební hodnosti vzniká povinnost propustit příslušníka ze služebního poměru. Přičemž služební funkcionář má povinnost zahájit řízení o propuštění příslušníka. Příslušník, kterému byl uložen trest odnětí služební hodnosti, nesmí do doby doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru vykonávat službu. Dnem doručení rozhodnutí o propuštění je služební poměr skončen.¹⁴³

Přestože je tento druh kázeňského trestu ukládán za nejzávažnější kázeňské přestupky, nemá negativní vliv na nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.¹⁴⁴

3.7.5 Pokuta

Charakteristickým správním trestem je pokuta. Její výše je stanovena zvláštním právním předpisem. Přestože ustanovení uložení pokuty zcela neukládá, měla by v případě, kdy zvláštní právní předpis obligatorní uložení pokuty stanoví, pokaždé být uložena. Tento typ správního trestu je možno uložit výhradně za jednání, které má znaky přestupku, a to i za předpokladu, pokud se jednání, mající znaky přestupku, opakuje.¹⁴⁵

¹⁴² TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 240..

¹⁴³ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 88 a násl.

¹⁴⁴ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 240.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 240.

3.7.6 Propadnutí věci

Pokud věc náleží pachateli, užil ji ke spáchání přestupku, anebo ke spáchání přestupku byla určena, jestliže byla přestupkem získána nebo se jedná o věc, která byla získána za přestupek. Stejně jako pokutu lze tento kázeňský trest uložit výhradně za jednání, které má znaky přestupku. Uložit jej nelze v případě, kdy její hodnota je neúměrná k povaze přestupku.¹⁴⁶

3.7.7 Zákaz činnosti

Také tento kázeňský trest je možné uložit výhradně za jednání, které má znaky přestupku. Uložit ho lze pouze za přestupky, u kterých je to stanoveno zvláštním zákonem a v délce trvání v zákoně uvedené, nejdéle na dobu 3 let, pokud se jedná o činnost, která je příslušníkem vykonávána ve služebním poměru a byl-li přestupek spáchán touto činností či v souvislosti s ní.¹⁴⁷

Kázeňské tresty pokuta, propadnutí věci a zákaz činnosti je možno výhradně za jednání, které má znaky přestupku, přičemž tyto kázeňské tresty lze uložit současně. Možné je také uložit je společně s kázeňskými tresty písemné napomenutí a odnětí služební medaile.¹⁴⁸

3.8 Opravné prostředky

Řízení ve věcech služebního poměru je řízením dvojinstančním. Tato procesní zásada poskytuje možnost přezkumu rozhodnutí vydaných služebním funkcionářem. Podnětem pro přezkoumání rozhodnutí jsou opravné prostředky. Účastníci řízení se jimi domáhají přezkoumání rozhodnutí orgánem vyššího

¹⁴⁶ CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 118.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 118 a násl.

¹⁴⁸ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 240.

stupně, z hlediska správnosti, zákonnosti, důvodnosti vedoucí ke změně nebo zrušení napadeného rozhodnutí.¹⁴⁹

Opravné prostředky dělíme na řádné a mimořádné.

Řádnými opravnými prostředky jsou dle ustanovení § 190 zákona o služebním poměru odvolání a rozklad. Obnova řízení a přezkumné řízení jsou dle § 192 a § 193 zákona o služebním poměru mimořádné opravné prostředky. Řádné opravné prostředky jsou podávány proti dosud nepravomocným rozhodnutím a mimořádné opravné prostředky pro rozhodnutím, která právní moci již nabyly.¹⁵⁰

U vadných rozhodnutí, která dosud nenabyla právní moci, je na základě řádného opravného prostředku obecně snazší možnost nápravy než u pravomocných rozhodnutí.¹⁵¹ Zvláštním opravným prostředkem dle § 196 zákona o služebním poměru je přezkoumaní pravomocných rozhodnutí soudem.¹⁵²

3.8.1 Odvolání

Odvolání je nejčastější řádný opravný prostředek, podávaný proti rozhodnutí, které dosud nenabyla právní moci a bylo vydáno správním orgánem v prvním stupni. Je ovládáno dispoziční zásadou. Práva na podání tohoto řádného opravného prostředku se může účastník zdát. Z obsahu odvolání musí být zřejmé, kdo ho podává, jaké věci se týká a čeho se domáhá. Je-li podané odvolání vadné nebo pokud neobsahuje předepsané náležitosti, bude účastníkovi odvolání vráceno a bude mu poskytnuta služebním funkcionářem lhůta ke zjednání nápravy. Napadnout jím lze výroková část rozhodnutí nebo jednotlivý výrok či vedlejší ustanovení. Obecná lhůta pro podání odvolání činí 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí, nestanoví-li zvláštní zákon jinak (§ 83 odst. 1 správního

¹⁴⁹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. S.163.

¹⁵⁰ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 151.

¹⁵¹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: Obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2019. ISBN 978-807400-727-9. S. 387.

¹⁵² CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. S. 436.

řádu). Sedmi denní lhůta platí pro zvláštní řízení o propuštění. Na podání odvolání v případě, kdy chybělo či pokud nebylo úplné a správné poučení, se vztahuje lhůta do 90 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Opožděně podané rozhodnutí bude odvolacím orgánem zamítnuto. Odvolání může mít písemnou či ústní formu podání do protokolu, Odvolat se lze také elektronicky. Odvolání nemá odkladný účinek. Jím vydané rozhodnutí může služební funkcionář zrušit či změnit, pokud odvolání plně vyhoví (tzv. autoremedura). Odvolání je třeba podat v nezbytném počtu stejnopisů. Podává se u téhož služebního funkcionáře, který rozhodnutí vydal. Odvolací orgán přezkoumává napadené rozhodnutí pouze v rozsahu uvedeném v odvolání. V celém rozsahu je přezkoumávána pouze zákonnost. O odvolání je odvolací orgán povinen rozhodnout bezodkladně. Služební funkcionář o odvolání rozhoduje na základě návrhu poradní komise.¹⁵³

3.8.2 Rozklad

Jedná se o řádný opravný prostředek proti rozhodnutí, které dosud nenabýlo právní moci, vydaném předsedou vlády, ministrem či vládou určeného člena vlády, pokud rozhodují jako služební funkcionáři v prvním stupni řízení. V kázeňském řízení je možné tento opravný prostředek podat proti rozhodnutí o kázeňském přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku, bylo-li vydáno ředitelem bezpečnostního sboru či příslušníkem povoláním k plnění úkolů na ministerstvu vnitra nebo příslušníka zařazeného na Policejní akademii České republiky v Praze.¹⁵⁴ Rozklad je nutné podat do 15 kalendářních dnů od jeho doručení. Služební funkcionář, který rozhoduje o rozkladu tak činí na základě návrhu rozkladové komise. Návrhem rozkladové komise není služební funkcionář vázán.¹⁵⁵

¹⁵³ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 30 až 32.

¹⁵⁴ FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7. S. 162.

¹⁵⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: Obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2019. ISBN 978-807400-727-9. S. 395.

3.8.3 Obnova řízení

Jedná se o mimořádný opravný prostředek, směřující proti vydanému rozhodnutí, které již nabylo právní moci. Účelem tohoto opravného prostředku je náprava nesprávných skutkových zjištění nebo některých procesních vad. Taxativně vymezené důvody, na základě, kterých může dojít k obnově řízení nalezneme v § 100 správního řádu. Obnova řízení může probíhat ve dvou stádiích. Prvním stádiem je řízení o jejím povolení nebo nařízení, tedy řízení o obnově řízení. Druhým stádiem je obnova řízení, které je platným správním řádem označeno jako nové řízení, ve kterém bude vydáno nové rozhodnutí.¹⁵⁶

3.8.4 Přezkumné řízení

Jedná se o mimořádný opravný prostředek, směřující proti rozhodnutí, které již nabylo právní moci. Pokud se účastník či služební funkcionář domnívá, že je rozhodnutí, které nabylo právní moci v rozporu s právními předpisy, bude přezkoumáno příslušným ministrem. Vládou určený člen vlády přezkoumá pravomocné rozhodnutí služebního funkcionáře Bezpečnostní informační služby a předseda vlády přezkoumá pravomocné rozhodnutí služebního funkcionáře Generální inspekce bezpečnostních sborů. Lze vyhovět podnětu účastníka k přezkoumání rozhodnutí v celém rozsahu. Služební funkcionář při přezkoumávání rozhodnutí vychází z právního stavu a skutkových okolností existujících v době jeho vydání. Tento typ mimořádného opravného prostředku může být zahájen nejdéle do 4 let ode dne nabytí právní moc přezkoumávaného rozhodnutí. Přičemž v přezkumném řízení může být rozhodnutí vydáno do 5 let ode dne nabytí právní moci přezkoumávaného rozhodnutí. Lze proti němu podat rozklad.¹⁵⁷

¹⁵⁶ FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2. S. 34 a násl.

¹⁵⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. S. 779.

4 Úvahy *de lege ferenda*

Vzhledem k mé osobní zainteresovanosti do problematiky kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů a také vzhledem k tomu, že jsem sama příslušníkem bezpečnostního sboru (Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje) a hlavním předmětem mé práce ve služebním poměru je analytická činnost, věnuji se v následující kapitole představení vlastních úvah *de lege ferenda*, které by mohly být aplikovány do praxe, a přinést tak možnost zlepšení.

Konkrétně se zaměřuji na možné rozšíření seznamu kázeňských trestů a dále pak anonymizované zveřejňování rozhodnutí v kázeňských řízeních.

4.1 Rozšíření seznamu kázeňských trestů

Taxativní výčet kázeňských trestů najdeme v § 51 zákona o služebním poměru. Domnívám se, že by stálo za zvážení rozšíření seznamu kázeňských trestů o trest, který by tvořil určitý mezičlánek mezi trestem snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců a odnětí služební hodnosti, což v praxi znamená ukončení služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru.

Například trest odnětí služební medaile, který je jedním z kázeňských trestů, totiž ve své podstatě pro příslušníka bezpečnostního sboru takovým trestem není. Trest odnětí služební medaile se dotýká spíše profesní cti a nemá dle mého názoru tak citelný dopad na život a ekonomickou situaci příslušníka neovlivní. Je třeba vzít v úvahu také to, že tento trest není možné udělit příslušníkovi, který dosud žádnou služební medaili neobdržel. Vzhledem k tomu, že služební medailí disponuje (např. u Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje) pouze necelých 25 % příslušníků, počet těch, které by bylo možno kázeňsky potrestat právě odnětím služební medaile, není příliš mnoho. V praxi to lze interpretovat i takovým způsobem, že tento druh kázeňského trestu je tedy aplikovatelný jen zřídkakdy.

Snížení služebního tarifu o 25 % na dobu 3 měsíců je sice citelným trestem, který dopadá na ekonomickou situaci příslušníka, ale jen po relativně krátkou dobu. Avšak trest odnětí služební hodnosti je trestem velmi tvrdým, definitivním a ohrožujícím další životní dráhu příslušníka.

Domnívám se, že určitým mezičlánkem mezi výše uvedenými tresty by mohl být např. trest zastavení možnosti kariérního postupu na určitou – předem stanovenou dobu. Kdy například podle vážnosti kázeňského deliktu by bylo předem stanoveno, zda daný příslušník nebude moci dosáhnout žádného postupu ve své kariéře u bezpečnostního sboru, například po dobu šesti měsíců, jednoho roku či dvou let. Přičemž takový trest by dle mého názoru měl určitý a dlouhodobější ekonomický dopad na příslušníka, avšak nebyl by definitivní, a příslušníkovi by tím byla dána možnost v budoucnu napravit své předchozí selhání.

4.2 Zveřejňování rozhodnutí v kázeňských řízeních

Přestože je kázeňské řízení neveřejné, domnívám se, že stojí za zamyšlení, zda by nebylo vhodné zveřejňovat anonymizovaná rozhodnutí v kázeňských řízeních, a to i vzhledem k povinnosti zveřejňování některých informací a s přihlédnutím k zákonu č. 106/1999 Sb., *o svobodném přístupu k informacím*. Zveřejňování anonymizovaných rozhodnutí a jejich odůvodnění by mohlo přispět k větší transparentnosti této oblasti a k určitému sjednocení rozhodování například v rámci Hasičských záchranných sborů jednotlivých krajů.

Rozhodně by však bylo třeba ctít a důsledně dodržovat Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), tedy právní rámec ochrany osobních údajů v evropském prostoru platný od května 2018 – právě proto by bylo zveřejňování rozhodnutí v kázeňských řízeních anonymizované. Z údajů o příslušníkovi by bylo možné uvádět například služební zařazení, hodnost a popis jednání příslušníka, za které mu byl udělen kázeňský trest. Mezi zveřejněnými informacemi by byly také ty, jaký konkrétní trest byl dotyčnému za popsání jednání uložen. Tato data k anonymizovanému zveřejňování by poskytovali služební funkcionáři a skrze personální oddělení by data byla zpracována, evidována a posléze uveřejňována. Lze si představit, že tyto údaje by byly volně k dispozici a ke zhlédnutí na

webových stránkách bezpečnostního sboru ve vybrané sekci a pro všechny by tak mohly být jistým „mementem“ s preventivním cílem kladně působit na dodržování služební kázně příslušníků bezpečnostních sborů. Domnívám se, že významným aspektem zveřejňování anonymizovaných rozhodnutí o kázeňských deliktech by byl nejen výrazný pozitivní efekt na ostatní příslušníky bezpečnostních sborů, větší právní jistota účastníků řízení, ale pozitivně by zveřejňování informací o kázeňských řízeních vnímala i veřejnost. Veřejnost se zájmem a za vydatné podpory sdělovacích prostředků sleduje případy, které se týkají protiprávního nebo neetického jednání příslušníků bezpečnostních sborů, které však mohou být značně zkreslené a o možné vině či nevině stejně jako o případném trestu, se ve sdělovacích prostředcích otevřeně a mnohdy neodborně spekuluje. Zveřejňování anonymizovaných rozhodnutí kázeňských řízení by dle mého mínění také přispělo ke změně názoru, se kterými se sama osobně setkávám, že pokud se proviní příslušník bezpečnostního sboru, tak že stačí ukázat služební průkaz a nebude vůbec potrestán či pouze symbolicky.

Dle mého názoru by také bylo žádoucí sbírat elektronicky data a vést statistiku o kázeňských řízeních a následně provádět analýzy, což je v současné době zcela nemožné. Na tuto myšlenku mě přivedla příprava na tuto práci, kdy jsem ve snaze zjistit statistické informace o kázeňských řízeních, pro praktickou část, kterou jsem do této práce chtěla zařadit, neuspěla. Veškeré informace o této oblasti kázeňské odpovědnosti samozřejmě evidovány jsou, nejsou však jednoduše přístupné. Navíc nejsou anonymizované. Úprava potřebného objemu dat, která by měla statisticky vypovídají hodnotu, by byla značně procesně a časově komplikovaná.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat problematiku disciplinární odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů z pohledu platné legislativy a na základě odborné literatury přinést ucelený popis této specifické oblasti správního práva.

Nejobsáhlejší a klíčovou kapitolou je kapitola třetí věnovaná tématu kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů, blíže představující kázeňské delikty, kázeňské tresty, kázeňské řízení atd. Jak jsem již uvedla v úvodu této práce, téma jsem si zvolila i vzhledem k tomu, že jsem příslušnicí Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje, tato problematika je mi blízká a osobně se mě dotýká a přinést ucelený popis v přehledně a logicky strukturovaném textu mi přineslo možnost lépe se zorientovat v dané problematice.

Z předkládané bakalářské práce považuji za významnou čtvrtou kapitolu, v níž se zamýšlím nad možnostmi změn v praktické části problematiky kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů. V následujících odstavcích přináším shrnutí poznatků, ke kterým jsem při psaní bakalářské práce dospěla. Úvahy *de lege ferenda* – navrhuji rozšíření seznamu kázeňských trestů, které by byly jakýmsi vhodným mezičlánkem mezi současně existujícími a nastavenými kázeňskými tresty. Konkrétním mezičlánkem mezi trestem snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců a odnětím služební hodnosti by dle mého názoru namísto trestu odnětí služební medaile mohlo být zastavení možnosti kariérního postupu na dobu určitou (stanovenou předem). Podle toho, jak závažného kázeňského deliktu by se příslušník dopustil, by se jej dotýkaly restrikce dosažení jakéhokoliv postupu v kariéře po určitou dobu.

Předmětem dalších úvah a návrhů k možnému posunu a zlepšení je pak také anonymizované zveřejňování rozhodnutí v kázeňských řízeních. To by mohlo probíhat formou zveřejňování selektovaných informací – a to vždy s ohledem na GDPR – prostřednictvím služebního funkcionáře a ve spolupráci s personálním oddělením, a to na webových stránkách bezpečnostního sboru. Publikování informací o kázeňských deliktech a uložených kázeňských trestech by mohlo mít na ostatní příslušníky pozitivní vliv co se týče jejich služební kázně.

Cílem této části bakalářské práce (čtvrté kapitoly) nebyla kritika současně nastaveného systému kázeňských trestů, nýbrž snaha postihnout, komentovat a ukázat rozdíly mezi jednotlivými kázeňskými tresty, zejména pak co do nedostatků při jejich uplatňování v praxi.

Zdrojem informací, ze kterých jsem při zpracování teoretické části bakalářské práce čerpala, byly zejména jednotlivé zákony ve znění pozdějších předpisů. Dalším důležitým zdrojem byla monografie doc. JUDr. PhDr. Zdeňka Fialy, Ph.D. Při psaní práce jsem využila metodu excerpce ze zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Pozitivně hodnotím výběr tématu své bakalářské práce, protože jejím zpracováním jsem lépe porozuměla problematice kázeňské odpovědnosti, s níž jsem nebyla až doposud plně teoreticky a prakticky seznámena. Přestože pravděpodobně jako většina příslušníků doufám, že se mi kázeňské řízení v průběhu mé služební kariéry vyhne, během zpracování této práce jsem zjistila, jak snadno se účastníkem kázeňského řízení stát mohu. Myslím, že je tato oblast velmi důležitá a neměla by být příslušníky podceňována.

Závěrem uvádím, jakým směrem by se mohl text této práce dále ubírat. Pro komplexnost z hlediska praktické využitelnosti úvah a navrhovaných změn ve čtvrté kapitole by v budoucnu bylo možné práci doplnit o data dotazníkového šetření – například zaměřené na to, zda by služební funkcionáři konkrétní navrhovaný mezičlánek kázeňských trestů uvítali či nikoliv nebo v jakém poměru jsou ukládány jednotlivé kázeňské tresty atd.

Cíl, který jsem si kladla v úvodu této práce považuji za splněný.

Zdroje

Odborná literatura

- FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9.
- FIALA, Zdeněk; TOMEK, Petr; VETEŠNÍK, Pavel. *Vzory podání a úkonů podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-333-2.
- FIALA, Zdeněk. *Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Dobrá voda u Pelhřimova: A. Čeněk, 2000. ISBN 80-86473-01-5.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.
- CHROBÁK, Jiří; BLAHUT, Aleš; KULHÁNEK, Jan; VODIČKA, Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2.
- KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: Obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2019. ISBN 978-807400-727-9.
- PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8.
- TOMEK, Petr; FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2.
- TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2.
- *Správní právo: (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-896-9.

Právní předpisy

- Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje

- FIALA, Zdeněk. *Ke kázeňské odpovědnosti příslušníků bezpečnostních sborů*. *Bezpečnostní teorie a praxe* 1/2017, přehledový článek.